

cercat en va (amb indagació directa i indirecta), l'ignoren tots els inf. locals (Bono, Aneto, Senet, Cierco, Montanui XIX, 158.26). En nivell més popular l'he vist en uns vells goigs de la Mare de Déu de *Reperós* (ermita te. Vilaller, dedicada a la Verge i a St. Antoni de *Riupedrós*), que parlaven de la Vall de *Barravés*.

Un dels primers a parlar-ne entre els moderns, el millor coneixedor de la topografia i les muntanyes de tot aquell angle de Catalunya, J. Soler i Santaló, escrivia: «Vinyal, Estet i Bono --- junt ab Sarroqueta, Aneto y Senet, formaren en l'E. Mj. la baronia de *Barrabés*, de la qual era cap *Montanuy*, y fou un feudo de *Pallars*» (BCEC 1906, 14, introduint així una extensa descripció d'excursions per aquesta vall).

En canvi abunda la DOC. ANT. c. 1080: «ecclesiam Sancti Andree in *Barraues*» (Abadal, *Pall. i Rbg.*, 18); Riu explica que amb *Barravés* es refereix al monestir benet de Sant Andreu, que ell troba des de 930 a 1094, en què se cedí a Lavaix. En un doc. de 1068, però copiat a. 1433, Pach (*Resum. Hist. de Roda*, p. 266) llegeix «abbatiam Scti. Andree in valle *Barabensi*, amb variant *Arravensi*, forma copiada per CCandi, *BABL IX*, 123, però corregida a la p. 87, on diu: «igl. de S. Andrés del valle de *Barrabés*»; i en un altre de 1092: «Abbatiam Scti. Andree de *Barraues* (o. c., 270). Potser encara hem d'afegir a les mencions anteriors i a les següents aquestes dues que troba Puig Ferreté en el *Cartulari de Gerri*: 1083: «valle *Barravensi* i 1105: «val de *Barraves*» (§§ 32.5, 90.19).

També des de fi del S. XII: 1180-90: *Barraues* citat junt amb Viuet (o Viuerri?) (MiretS, *TemplH*, 539); 1198: «hospitalis Sti. Nicolai edificatus infra portus de *Barraues* et de Aran» (Reglà, *Lucha por Aran*, p. 182), doc. confirmat per un de 1259, especificant aquests noms en forma igual (ib. 184); 1265: Sctum. Andream de *Barraues* (MiretS, *Itin. de Jaime I*, 374); 1280: «pro priore de *Barraues*» (Rius, *Rat. Dec. I*, 134 i passim); 1296: Raimundo de *Barraues* (MDuque, *Docs. de Ovarra*, 188.10); 1210-12: «ad partes *Barravesas* --- in portu de *Barrabes*»; 1314: «homines de *Barravesio*» (bis), i 1320: «homines vallis de *Barraues*» (Reglà, *L. por Aran*, 21, 376); 1322: Val de *Barrabes* (Moner, *Bi. Escr. Rbg.* 182); 1359: «Val de *Barr[au]ues*, 10 fochs» (CoDoACA XII, 73); «*Aneto*, de la Val de *Barrabes*, 13 fochs; *Vinyal*, de la V. de id., 3 fochs» (Fogatge de 1495); 1385: «los desus dits lochs de la Vall de *Varraues*, ço es *Montanuy*, *Arreu*, *Ginast*, *Forcat*, *Vinyal*, *Stet*, *Boneu*, *Anet*» (Camarena, *Focs i Morabatins*, 77, 14).

Joan Oliver, escrivà de Bna., memorial cit. per Marquilles (*Comment. ad Usatica*, ed. 1550, usatge ccviii) dividia Cat. en 12 civitates: «última est Vilcarles, eius comes *Baravensis*, vicecomes *Castriboni*, aqua navalis *Valira*» [sens dubte la de Castanesa o la de Cornudella] (*BABL IX*, 38); 1513: «*passeries* de ~ et *Gascogne*» (Comet, *L'Enclave Esp. d'Aran*, p. 202).

Encara que avui no sigui gaire viu popularment com a nom de la vall, convé notar que devia haver-ho estat, vista la seva aparició en NLL menors i NPP de la comarca veïna. Els *bařabés* pdes. de la baixa vall

de Boí te. Iran (XIII, 192), que a Gotarta diuen amb la forma normal moderna dels plurals *lox bařabézos* (XIX, 163); Font de *Bařabés* te. Cirès (a l'OSO. vora la riera de Bonansa, en un clot dalt de Les Planelles (XIX, 104, 163); el «cubert de *bařabés*», porxo ja dins el poble de Lasquarri (XIX, 16.18).

Quant a un NP *Barravés* que, veig en doc. de 1265 de c. a Alcoi, no sé si és error per *Beniarrés*, o bé nom d'algun ribagorçà col·laborador de la conquesta catalana. En tot cas, el cognom *Barravés*, *-bés*, que s'ha difós bastant (en veig nou a la guia de telèfons de Bna., junt amb vuit *Barrabeix*, *-beig*), és a Rbg. on es troba més (p. ex. a Serradui, 1970) i més antic: *Barrabés* un canonge de Roda, a. 1788 (Pach, o. c. 215); *Barabes* a. 1498 (SerranoS., *NRbg.* 22).

ETIM. Com que és obscura i mai estudiada, importa no desdenyar cap indicatiu; en primer lloc el que pugui fornir la terminació: sufix *-és*, en cat. occid. *-és*. No es pot dir que prejutgi res fer notar que la terminació *-és*, ll. *-ENSIS*, indueix a creure que, com el nom d'altres valls veïnes, sigui un antic adjectiu, amb una de secundària: *Vall de Boí*, *Vall de Cardós*, *Vall Ferrera*, *Vall Fosca*, VALLE CERESETANA (> *Barcedana*) etc. Als masculins sovint s'ha afegit un de secundari: VALLIS BOVINUS, VALLIS CARDUOSUS; mentre que les femenines, denominacions de data menys arcaica, resten en forma adjectiva: *V. Ferrera*, *V. Fosca* = *Flamícell* etc.

El problema obscur és el del radical que pugui haver fornit tal derivat. ¿Potser *gavarra*, que té variant gascona i pirinenca *gavarra*?, cf. el nom del riu o riera *Gavarresa* (afl. Llobregat) —no ho creguem no havent-hi g- en cap de les mencions antigues ni modernes del nom de la vall; ni *b-v-*, en cap variant de les del nom de la planta. VALLEM ROBOREAM o *-BEREAM* 'vall de roures', encara que sigui seductor des del punt de vista geogràfic o semàntic, xocaria amb tot un grapat d'obstacles fonètics insuperable: la terminació *-és*, constant, sense rastre (ni antigament) de *r* ni de *-a*; È + iod, faria esperar *i* en cat., *-ié-* en arag. i parlars limítrofs, cap rastre enloc de *-era*, *-eri*, o res anàleg (en el cas de *Barruera*, infra, ja no hi ha aquests obstacles).

El que més crida l'atenció, sobretot en les mencions antigues, és que, encara més que la vall o els homes que hi viuen, es destaca a cada pas l'entitat: feudal, eclesiàstica o topogràfica: la Baronia de *Barravés*, gran feu o dependència de les més fortes del Comtal de Pallars, del qual feu potser foren barons aqueixos *Raimundus* i *Arnaldus* de *Barravés* (dels docs. de 1168 i 1296) i aqueix *comes Baravensis*, recordat encara el S. xv (Oliver-Marquilles).

En efecte, es nota així mateix que com a nom de personatges és com es documenta més sovint, i des d'antic. 1123: un «*Dominicus de Barraues*» era «notari de Benauarre» (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 325); 1168: *Arnaldí de Barraes* i *Rdi. de Barraes* signen, entre molts barons i eclesiàstics ribagorçans, l'*ordinaçió* de l'església de Lleida, dictada pel seu bisbe i Anfós el Cast (Villan, *Vi. Lit.* XVI, 258.12).